

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 240/08- 29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. augusta 2008 predbežne prerokoval sťažnosť M. M. ml., H., zastúpeného M. M. st., a sťažnosť M. M. st., T., zastúpených advokátkou JUDr. D. H., B. B., ktorou namietajú

- porušenie základných práv podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Zvolen a postupom Okresného súdu Michalovce (v konaní vedenom v súčasnosti Okresným súdom Michalovce pod sp. zn. 4 P 133/08),

- porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008,

- porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. ml. a M. M. st. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. mája 2008 doručená sťažnosť M. M. ml., H., zastúpeného M. M. st. (ďalej len „maloletý sťažovateľ“), a sťažnosť M. M. st., T. (ďalej len „sťažovateľ“, spolu len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. D. H., B. B., ktorou namietajú

- porušenie základných práv podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „dohovor o právach dieťaťa“) postupom Okresného súdu Zvolen (ďalej aj „okresný súd“) a postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom v súčasnosti Okresným súdom Michalovce pod sp. zn. 4 P 133/08,

- porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva podľa čl. 3 ods. 1 dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008 (ďalej aj „uznesenie zo 6. marca 2008“),

- porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 dohovoru o právach dieťaťa uznesením krajského súdu sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008 (ďalej aj „uznesenie z 5. marca 2008“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú talianski štátni občania. Sťažovateľ je otcom maloletého sťažovateľa a spolu s jeho matkou žil ako druh a družka v spoločnej domácnosti do roku 2001. Sťažovateľ s matkou maloletého sťažovateľa po ich rozchode v roku 2001 uzavrel ústnu dohodu, podľa ktorej mal maloletý sťažovateľ naďalej bývať u svojej matky

s tým, že sťažovateľ bude mať právo pravidelne a často ho navštevovať. V priebehu roka 2006 došlo u matky k viacerým životným zmenám, ktoré sa bezprostredne dotýkali maloletého sťažovateľa. Uvedenú ústnu dohodu týkajúcu sa úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi už nebolo možné zo strany jeho matky „pôvodne dohodnutým spôsobom a v pôvodne dohodnutom rozsahu dodržiavať“.

Matka maloletého sťažovateľa v reakcii na skutočnosť, že „začal prezentovať svoj postoj zostať žiť so sťažovateľom v II. rade, svojím otcom, v T.“, podala 2. augusta 2006 okresnému súdu návrh na začatie konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 5 P 427/06. Z rovnakého dôvodu podal sťažovateľ 4. augusta 2006 v T. návrh na predbežné opatrenie, ktorým by bol maloletý sťažovateľ dočasne zverený do jeho starostlivosti.

V uvedenom konaní vo veci samej boli do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu uskutočnené dve pojednávania. Prvé z nich sa uskutočnilo 22. novembra 2006, následne bolo v predmetnej veci nariadené znalecké dokazovanie skončené predložením znaleckého posudku z 27. februára 2007. Okresný súd ďalšie pojednávanie uskutočnil až o šesť mesiacov 22. augusta 2007, pričom počas tejto doby nastali u maloletého sťažovateľa i jeho matky podstatné zmeny, v dôsledku ktorých sťažovateľ podaním z 20. augusta 2008 navrhol vykonať kontrolné znalecké dokazovanie. Ostatné pojednávanie okresný súd odročil bez nariadenia nového pojednávania. Podaním z 30. augusta 2007 sťažovateľ predložil okresnému súdu otázky na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania.

Okresný súd uznesením č. k. 5 P 427/2006-577 z 13. septembra 2007 „bez toho, aby v predmetnej veci nariadil dokazovanie alebo vo veci rozhodol, preniesol svoju príslušnosť vo veci konať a rozhodovať na Okresný súd v Michalovciach“. Sťažovateľ podal proti uvedenému uzneseniu odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol uznesením sp. zn. 12 CoP/46/07 z 23. októbra 2007 tak, že ho zrušil s odôvodnením, že „v danom prípade je vec zrelá na rozhodnutie a preto nie je v záujme maloletého, aby sa prenesením príslušnosti presúvalo rozhodnutie na iný súd, ktorý by musel znova posúdiť skutkový stav a okolnosti dôležité pre rozhodnutie“.

Okresný súd následne uznesením č. k. 5 P 427/06-829 z 1. februára 2008 opätovne rozhodol o prenesení svojej príslušnosti konať v predmetnej veci na Okresný súd Michalovce z rovnakých dôvodov, ktoré uviedol aj v odôvodnení svojho uznesenia č. k. 5 P 427/2006-577 z 13. septembra 2007. Krajský súd na základe odvolania podaného sťažovateľom uznesením č. k. 12 CoP/11/08-931 zo 6. marca 2008 uznesenie okresného súdu č. k. 5 P 427/06-829 z 1. februára 2008 potvrdil. Sťažovateľovi bolo toto uznesenie prostredníctvom jeho právnej zástupkyne doručené 14. marca 2008.

Okresný súd zároveň v predmetnom konaní uznesením č. k. 5 P 427/2006-821 z 28. januára 2008 ustanovil za opatrovníka maloletého sťažovateľa Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, pracovisko Sobrance, na jeho zastupovanie v konaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, čím došlo k zmene uznesenia okresného súdu č. k. 5 P 427/06-26 zo 7. augusta 2006. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 15 CoO/9/08-927 z 5. marca 2008 rozhodol tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil.

Spis sp. zn. 5 P 427/06 mal byť v súlade s uznesením okresného súdu č. k. 5 P 427/06-829 z 1. februára 2008 odstúpený na ďalšie konanie Okresnému súdu Michalovce. Podľa zistenia sťažovateľov sa však tento spis 3. apríla 2008, t. j. aj po právoplatnosti predmetného uznesenia, nachádzal na okresnom súde.

Podľa sťažovateľov k porušeniu ich práv v predmetnom konaní došlo v dôsledku toho, že konanie trvá štyrikrát dlhšie, než zákon vyslovene v § 176 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) pripúšťa, napriek tomu, že neexistujú žiadne vážne dôvody a objektívne príčiny, ktoré by bránili vo vykonaní dôkazov, v dôsledku ktorých by mohlo byť predĺžené. Maloletý sťažovateľ nebol dosiaľ vypočutý, a to aj napriek tomu, že o svoje vypočutie sám písomne požiadal. Na nečinnosť okresného súdu a svoju skutočnú vôľu bol maloletý sťažovateľ nútený poukázať útekom na talianske veľvyslanectvo v Bratislave v auguste 2007, kde požiadal o poskytnutie ochrany. Ani vtedy ho však okresný súd nevypočul a rozhodol o jeho zverení do starostlivosti matke. Okresný súd podľa

maloletého sťažovateľa nekonal v súlade s jeho záujmom a porušil jeho práva podľa čl. 3 ods. 1 a 4 dohovoru o právach dieťaťa a nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003.

V predmetnej veci ide o konanie, ktoré si vyžaduje osobitnú starostlivosť, pretože *„sa koná o nárokoch, o ktorých ak by nebolo rozhodnuté urýchlene, poskytnutá ochrana by sa minula účinku“*. Sťažovatelia sa v uvedenom konaní stretávajú s *„pridlhou dobou medzi pojednávaniami, pridelovaním návrhov realizovaných účastníkmi v jednom a v tom istom konaní pod samostatné spisové značky, o ktorých rozhoduje vždy iný sudca, s prietiahmi pri vydávaní predbežného opatrenia a s nečinnosťou súdu pri zabezpečovaní znaleckého dokazovania a iných dôkazov napr. výsluchu sťažovateľa v I. rade“*.

Sťažovatelia namietali, že v dôsledku nevykonania dôkazu výsluchom maloletého sťažovateľa, ako aj zbytočnými prietiahmi v tomto konaní došlo postupom okresného súdu a Okresného súdu Michalovce k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže v tej istej veci týkajúcej sa starostlivosti o maloletého sťažovateľa sa viedlo viacero konaní, ktoré boli okresným súdom, ako aj Okresným súdom Michalovce zapísané pod rôznymi spisovými značkami a pridelené rôznym sudcom, podľa sťažovateľov v dôsledku tohto postupu uvedených súdov došlo v predmetnom konaní aj k porušeniu ich základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Uvedené práva sťažovateľov spolu s ich právom zaručeným v čl. 3 ods. 1 dohovoru o právach dieťaťa, boli podľa nich porušené aj uznesením krajského súdu č. k. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008, pretože *„prenesením príslušnosti okresného súdu na iný okresný súd, v ktorého okrese sa nenachádza moje terajšie bydlisko, naviac za stavu, kedy súdny spis obsahuje bezmála 1000 strán, pričom súd musí znova posúdiť skutkový stav a okolnosti dôležité pre rozhodnutie, nie je v žiadnom prípade v záujme mňa sťažovateľa v I. rade. Samotné naštudovanie spisového materiálu zaberie súdu niekoľko mesiacov. Súdom označené rozhodnutie vydal za stavu v čase, kedy samotná dĺžka konania prekročila viac*

ako štvornásobne zákonom prípustnú maximálnu dĺžku konania. Sťažovateľ v I. rade tvrdím, že prenesenie príslušnosti na iný súd nie je za danej situácie v mojom záujme, ktorá skutočnosť je zákonnou podmienkou pre prenesenie príslušnosti súdu na iný súd v zmysle § 177 ods. 2 O. s. p.“.

Podľa sťažovateľov v predmetnom konaní došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 3 ods. 1 dohovoru o právach dieťaťa aj uznesením krajského súdu sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o ustanovení Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce za opatrovníka maloletého sťažovateľa. Uvedené rozhodnutie bolo krajským súdom vydané napriek tomu, že sťažovateľ upozorňoval krajský súd na „*pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti ustanoveného opatrovníka, ktorý v minulosti neprešetril podnet týkajúci sa mňa sťažovateľa v I. rade ohľadne podozrenia, že zo strany matky dochádza k psychickému týraniu mňa, sťažovateľa v I. rade. Krajský súd sa vyjadril, že síce ide o závažnú skutočnosť, ale sama osebe ešte automaticky neznamená, že v prípade, ak bude tento orgán ustanovený za kolízneho opatrovníka mal., že nebude chrániť jeho záujmy, alebo že bude akýmkoľvek spôsobom negatívne ovplyvňovať objektivnosť súdneho konania a rozhodovania.*“.

Na základe uvedeného sťažovateľa žiadali, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že

- postupom okresného súdu a postupom Okresného súdu Michalovce v napadnutom konaní došlo k porušeniu ich základných práv podľa čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 dohovoru o právach dieťaťa,
- uznesením krajského súdu č. k. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008 došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva podľa čl. 3 ods. 1 dohovoru o právach dieťaťa,
- uznesením krajského súdu sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008 došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 dohovoru o právach dieťaťa.

Sťažovatelia ďalej žiadajú, aby ústavný súd zrušil uznesenia krajského súdu sp. zn. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008 a sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008 a im predchádzajúce rozhodnutia prvostupňového súdu a vec vrátil späť na ďalšie konanie, prikázal okresnému súdu vo veci „*urýchlene konať*“ a priznal im náhradu trov konania.

II.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané nikým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.A K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a postupom Okresného súdu Michalovce (v konaní vedenom v súčasnosti na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 4 P 133/08)

Sťažovatelia namietali, že k porušeniu označených práv došlo preto, lebo:

- postup súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci je poznačený priet'ahmi a nečinnosťou, v dôsledku čoho je toto konanie neprimerane dlhé,
- maloletý sťažovateľ nebol v konaní do dňa podania sťažnosti vypočutý napriek tomu, že o svoje vypočutie požiadal,
- návrhom na vydanie predbežného opatrenia sú pridelené samostatné spisové značky a rozhoduje o nich vždy iný sudca.

Napriek skutočnosti, že v čase podania sťažnosti ústavnému súdu už konanie v predmetnej veci pred okresným súdom neprebiehало, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti preskúmal aj podmienky prijateľnosti sťažnosti sťažovateľov vo vzťahu k tomuto súdu, pričom vzal do úvahy okrem predmetu konania týkajúceho sa starostlivosti o maloleté dieťa aj stav tejto veci, ktorá nebola pred okresným súdom právoplatne skončená, ale len po necelých dvoch rokoch z dôvodu rozhodnutia o zmene miestnej príslušnosti postúpená Okresnému súdu Michalovce, t. j. súdu toho istého stupňa.

Vo vzťahu k prvej námietke týkajúcej sa neprimeranej doby konania ústavný súd po preskúmaní spisového materiálu v tejto veci poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou rozhodol aj v tomto prípade.

V prípade, keď ústavný súd zistí, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevysloví porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (II. ÚS 57/01, III. ÚS 30/03) alebo ju odmietne ako zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 17/01, I. ÚS 57/01, I. ÚS 27/02, III. ÚS 199/02, I. ÚS 197/03, I. ÚS 35/04, I. ÚS 38/04).

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a podľa spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. III. ÚS 29/03).

Za neodstránenie stavu právnej neistoty v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takom prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (II. ÚS 52/99).

Ústavný súd po preskúmaní spisového materiálu v predmetnej veci konštatuje, že ju nemožno hodnotiť ako právne zložitú a konkrétne okolnosti uvedeného prípadu nesvedčia ani o jej skutkovej zložitosti.

Preskúmané konanie podľa zistenia ústavného súdu začalo 2. augusta 2006, keď bol okresnému súdu doručený návrh na úpravu práv a povinností rodičov k maloletému sťažovateľovi. Rozhodnutie okresného súdu č. k. 5 P 427/06-829 z 1. februára 2008 o prenesení jeho príslušnosti na Okresný súd Michalovce bolo potvrdené rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008. Spis v tejto veci bol okresnému súdu vrátený späť s rozhodnutiami krajského súdu, o všetkých v tom čase sťažovateľom podaných opravných prostriedkoch 8. apríla 2008. Okresnému súdu Michalovce bol spis v tejto veci doručený 10. apríla 2008.

Zo skutkových zistení ústavného súdu získaných zo spisu ďalej vyplýva, že správanie účastníkov konania sa vyznačovalo mimoriadnou procesnou aktivitou. Predovšetkým sťažovateľ plne využíval svoje procesné práva a predkladal okresným súdom množstvo procesných návrhov. Išlo predovšetkým o návrhy na vydanie predbežného opatrenia, ktorými musel konajúci súd opakovane upravovať výkon rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi ešte pred rozhodnutím vo veci samej. Keďže rozhodnutia okresných súdov (predovšetkým okresného súdu, pred ktorým prebehla dosiaľ väčšia časť napadnutého konania) o návrhoch sťažovateľa vo väčšine prípadov nezodpovedali úplne alebo čiastočne jeho predstavám, resp. neboli v súlade s ním požadovaným petitom, sťažovateľ následne plne využíval svoje právo podať proti nim opravný prostriedok. Vzhľadom na to bol spis v predmetnej veci opakovane predkladaný druhostupňovému súdu na rozhodnutie o podaných opravných prostriedkoch, pričom dobu, počas ktorej sa spis v tejto veci nachádzal na príslušných krajských súdoch, ústavný súd nemohol pričítať na ťarchu okresných súdov zúčastnených na rozhodovaní o nej.

Ústavný súd zo spisu v tejto veci zistil, že počas doby trvania konania pred okresným súdom podal sťažovateľ v predmetnej veci odvolanie proti uzneseniu zo 7. augusta 2006,

vzájomný návrh z 10. novembra 2006, návrhy na nariadenie predbežného opatrenia doručené okresnému súdu 27. novembra 2006, 30. januára 2007, 20. februára 2007, 21. marca 2007, 6. júla 2007, 10. septembra 2007, 15. októbra 2007 (prerokované pôvodne pod sp. zn. 8 P 133/07), 23. októbra 2007 a 21. januára 2008, pričom takmer proti všetkým rozhodnutiam tohto súdu o uvedených návrhoch sťažovateľ podal odvolanie. Sťažovateľ využil v tomto konaní aj svoje právo podať opravný prostriedok vo vzťahu k rozhodnutiam Okresného súdu Zvolen o prenesení príslušnosti na Okresný súd Michalovce (uznesenia č. k. 5 P 427/06-577 z 13. septembra 2007 a č. k. 5 P 427/06-829 z 1. februára 2008).

Vzhľadom na už uvedené možno teda konštatovať, že aj keď sťažovateľovi jeho procesnú aktivitu v tomto konaní nemožno vyčítať, je zrejmé, že predovšetkým vďaka nej došlo k výraznému predĺženiu tohto konania, za ktoré však nenesie zodpovednosť okresný súd.

Vo vzťahu k postupu Okresného súdu Michalovce treba uviesť, že konanie tohto súdu prebieha necelé dva mesiace (spis bol Okresnému súdu Michalovce doručený 10. apríla 2008) a za tento krátky čas v ňom boli vykonané viaceré úkony smerujúce k príprave podkladov na rozhodnutie v merite veci (za účelom zistenia aktuálnych osobných pomerov všetkých účastníkov tohto konania, ako aj za účelom zistenia potreby, resp. nevyhnutnosti vykonania nového znaleckého dokazovania boli Okresným súdom Michalovce 2. mája 2008 zaslané viaceré výzvy, uzneseniami z toho istého dňa bol týmto súdom ustanovený maloletému sťažovateľovi opatrovník a do konania bol pribratý tlmočník a napokon 30. mája 2008 bolo uskutočnené pojednávanie). Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že ústavný súd ani vo vzťahu k postupu Okresného súdu Michalovce nezistil žiadne skutočnosti svedčiace o nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti tohto súdu v predmetnom konaní, v dôsledku ktorej by mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľmi označených práv.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť sťažovateľov pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo vzťahu k uvedenej námietke považuje za zjavne neopodstatnenú.

Z argumentácie uvedenej v sťažnosti vyplýva, že k porušeniu označených práv v predmetnom konaní malo dôjsť tým, že maloletý sťažovateľ nebol dosiaľ v konaní vypočutý napriek tomu, že o svoje vypočutie požiadal. Táto námietka sťažovateľov sa ústavnému súdu javí ako predčasná. Zo spisu v tejto veci je zrejmé, že činnosť okresných súdov v predmetnom konaní okrem rozhodovania o návrhoch účastníkov konania na vydanie predbežných opatrení smerovala najmä k zabezpečeniu podkladov na rozhodnutie vo veci samej. Keďže konanie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia nemá prejudiciálny charakter, zisťovať stanovisko maloletého sťažovateľa v ňom nie je v zásade nevyhnutné. Je pravdou, že maloletý sťažovateľ nebol vypočutý ani v konaní vo veci samej. V tomto konaní však dosiaľ nebolo vydané právoplatné rozhodnutie, t. j. ide o konanie, v ktorom súd ešte stále organizuje svoj postup tak, aby získal podklady potrebné na rozhodnutie vo veci samej. Je vecou okresného súdu, ktorý túto vec prerokúva, aby posúdil schopnosť maloletého sťažovateľa formulovať vlastné názory, následne pripravil všetky podklady potrebné na jeho vypočutie tak, aby výsluch nemusel byť opakovaný, resp. neskôr doplňovaný, a po výsluchu maloletého sťažovateľa zhodnotil jeho názory s prihliadnutím na jeho vek a úroveň. Samotná skutočnosť, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci maloletého sťažovateľa v konaní dosiaľ nevypočuli, resp. nevypočuli ho v krátkom čase po doručení jeho žiadosti o vypočutie, nie je v danom prípade relevantná. Sťažovatelia majú totiž aj v prípade, že by maloletý sťažovateľ nebol v konaní pred rozhodnutím okresného súdu vypočutý, resp. jeho názor nebol vzatý okresným súdom do úvahy, právo podať proti takémuto rozhodnutiu podľa § 205 ods. 2 písm. c) OSP odvolanie, ktoré by v danom prípade predstavovalo účinný prostriedok nápravy porušenia označených práv (maloletý sťažovateľ tak môže urobiť prostredníctvom ustanoveného opatrovníka).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo vzťahu k tejto námietke sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie a rozhodnutie.

Z obsahu argumentácie uvedenej v sťažnosti vyplýva, že k porušeniu označených práv malo dôjsť aj postupom okresného súdu a postupom Okresného súdu Michalovce, a to tým, že jednotlivým návrhom na vydanie predbežného opatrenia boli na týchto súdoch prideľované samostatné spisové značky a rozhodoval o nich vždy iný sudca. Ústavný súd

konštatuje, že v jednotlivých konania o návrhoch na vydanie predbežného opatrenia mal sťažovateľ v prípade, ak sa domnieval, že vo veci nerozhoduje zákonný sudca, možnosť chrániť svoje práva, ktorých porušenie v sťažnosti namieta, prostredníctvom podania odvolania, ktoré v tomto prípade predstavuje účinný prostriedok nápravy. Ústavný súd preto sťažnosť vo vzťahu k tejto námietke odmietol pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 ústavného súdu pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie a rozhodnutie.

II.B K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008

Sťažovateľ namietal porušenie uvedených práv uznesením č. k. 12 CoP 11/08-931 zo 6. marca 2008, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie z 1. februára 2008 o prenesení príslušnosti okresného súdu na Okresný súd Michalovce, pretože bydlisko sťažovateľa sa v mieste príslušnosti nového súdu nenachádza, spisový materiál v predmetnej veci je obsiahly a Okresný súd Michalovce bude potrebovať čas na jeho preštudovanie, v dôsledku čoho dôjde k predĺženiu konania, a napokon preto, že toto rozhodnutie nie je v záujme maloletého sťažovateľa.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotných rozhodnutiach

došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Podľa zistenia ústavného súdu krajský súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 12 CoP/11/08 zo 6. marca 2008 potvrdil uznesenie okresného súdu z 1. februára 2008 a v jeho obsahu okrem iného uviedol, že: *„Po prejednaní veci odvolací súd dospel k záveru, že odvolanie otca maloletého nie je dôvodné, pretože jeho argumentácia uvedená v odvolaní proti rozhodnutiu okresného súdu neobsahuje také právne relevantné skutočnosti, ktoré by odôvodňovali opačný záver odvolacieho súdu.“*

Krajský súd vo vzťahu k existencii záujmu maloletého sťažovateľa na prenesení príslušnosti súdu vo svojom rozhodnutí zo 6. marca 2008 konštatoval, že: *„V tejto súvislosti odvolací súd považoval za potrebné zdôrazniť, že vo všetkých sporoch týkajúcich sa maloletých je podstatný už skôr proklamovaný princíp záujmu maloletého dieťaťa, na ktorý musí súd pri svojom rozhodovaní vždy prihliadať. V danej veci je záujmom maloletého dieťaťa to, aby konal v otázkach starostlivosti o maloletého a o s tým súvisiacich parciálnych otázkach súd v obvode, ktorého má maloletý v súčasnej dobe trvalé bydlisko, ako aj súd v obvode ktorého navštevuje školu, pretože tak ako vyplynulo z doterajšieho dokazovania bude na pojednávaní pred súdom potrebná aj bezprostredná účasť maloletého, ktorý z dôvodu účasti na pojednávaní bude musieť vynechať vyučovanie, preto je najefektívnejšie, aby v konaní rozhodoval súd, v obvode ktorého má maloletý trvalé bydlisko a v obvode ktorého navštevuje školu. Nemenej dôležitá je aj otázka sídla kolízneho opatrovníka, ktorý ako orgán sociálno-právnej ochrany má vykonávať všetky úkony súvisiace s úlohami kolízneho opatrovníka maloletého, preto aj bez prihliadnutia k tomu, že matka maloletého sa znova vydala a má ďalšie maloleté dieťa, ktoré vyžaduje jej sústavnú starostlivosť, súd dospel k záveru, že už len z hľadiska záujmu maloletého (bez toho, aby*

zohľadnil záujmy matky), ktorý bol zdôvodnený vyššie uvedeným spôsobom je vhodné preniesť príslušnosť Okresného súdu vo Zvolene na Okresný súd v Michalovciach, v obvode ktorého má maloletý, tak ako bolo vyššie konštatované, trvalé bydlisko.“

S argumentáciou sťažovateľa sa krajský súd vo svojom uznesení zo 6. marca 2008 vysporiadal takto: *„Argumentácia Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní č. k. 12 CoP 46/07 zo dňa 23. 10. 2007, na ktoré poukázal vo svojom odvolaní otec maloletého, že vec je zrelá na rozhodnutie a preto nie je vhodné, aby bola príslušnosť prenesená na iný súd sa po rozhodnutí zo dňa 23. 10. 2007 ukázala ako neopodstatnená, pretože v uvedenom časovom období až do odvolaním napadnutého rozhodnutia Okresného súdu vo Zvolene nebol základný spor rozhodnutý, naopak z návrhov otca maloletého, ktorý okrem iného podal aj návrh na kontrolné znalecké dokazovanie vyplýva, že konanie nebude v dohľadnej dobe ukončené, preto odvolací súd nemohol na uvedený argument prihliadať, rovnako ako na argument, že brat súčasného manžela matky maloletého je primátorom obce Sobrance a tiež poslancom Košického samosprávneho kraja, pretože táto námietka odporcu je hypotetická a nezakladá sa na žiadnych konkrétnych skutočnostiach vzbudzujúcich obavu z možného ovplyvňovania kolízneho opatrovníka alebo súdu, preto je vo vzťahu k samotnému predmetu sporu bez akejkoľvek právnej relevancie.“*

Po preskúmaní odôvodnenia uznesenia krajského súdu zo 6. marca 2008 ústavný súd konštatuje, že krajský súd sa dôsledne zaoberal otázkou existencie záujmu maloletého sťažovateľa na prenesení príslušnosti súdu, ktorá bola podstatná na rozhodnutie v tejto veci, a dostatočne sa s ňou vysporiadal, svoje závery podložili poukázaním na konkrétne skutkové okolnosti, ako aj na ustanovenia príslušných právnych predpisov, na základe ktorých skutkový stav danej veci posúdil a na ktorých svoje rozhodnutie napokon založil.

Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí taktiež zaoberal námietkami sťažovateľa predloženými v uvedenom konaní a dospel k záveru, že v danej veci je v záujme maloletého sťažovateľa, aby Okresný súd Zvolen preniesol svoju príslušnosť na Okresný súd Michalovce.

Samotná nespokojnosť sťažovateľa so závermi krajského súdu však nemôže svedčiť o arbitrárnosti preskúmaného rozhodnutia a nemôže byť bez ďalšieho ani dôvodom na vyslovenie porušenia ním označených práv.

S ohľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní tejto sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že z predloženej sťažnosti, ani z k nej pripojeného napadnutého rozhodnutia krajského súdu nevyplýva nič, čo by svedčilo o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti záverov vyodených označeným všeobecným súdom a teda o porušení označených práv sťažovateľa, a preto ju v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.C K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008

Sťažovateľ namietal porušenie uvedených práv uznesením z 5. marca 2008, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie z 28. januára 2008, ktorým bol za opatrovníka maloletého sťažovateľa ustanovený Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce. K porušeniu označených práv sťažovateľov malo dôjsť v dôsledku toho, že zmena opatrovníka nie je v súlade s jeho záujmami vzhľadom na pochybnosť sťažovateľa o nestrannosti tohto novoustanoveného opatrovníka.

Krajský súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 15 CoP/9/08 z 5. marca 2008 okrem iného uviedol: „V zákone o rodine absentuje výslovná úprava o tom, že za kolízneho opatrovníka maloletého dieťaťa možno ustanoviť orgán úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Ustanovenie orgánu úradu práce, sociálnych vecí a rodiny za kolízneho opatrovníka však vyplýva z ustanovenia § 73 ods. 2 písm. b/ bod 2 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. Miestnu príslušnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny upravuje ustanovenie § 90 ods. 4 písm. a/ citovaného zákona, podľa ktorého sa miestna príslušnosť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny spravuje sídlom úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorého obvode má dieťa obvyklý pobyt. V tomto prípade je

nesporné, že u maloletého došlo v priebehu konania; k zmene jeho pobytu a v súčasnej dobe má obvyklý pobyt (ktorý je od 17. 8. 2007 i jeho trvalým pobytom) na adrese H., S., teda v obci, ktorá je v obvode Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, pracoviska Sobrance.

Okresný súd vo Zvolene preto postupoval správne, keď napadnutým uznesením zmenil pôvodného kolízneho opatrovníka maloletého a za jeho nového kolízneho opatrovníka ustanovil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, pracovisko Sobrance. Tento procesný postup okresného súdu bol z vyššie uvedeného formálnoprávneho hľadiska zákonný a nutný, ale zároveň bol i vecne opodstatnený a účelný, pretože z obsahu spisu je zrejmé, že pre konečné rozhodnutie vo veci bude potrebné vykonať ďalšie dokazovanie (čo konštatoval i otec v odvolaní), súčasťou ktorého bude nevyhnutne i šetrenie aktuálnych pomerov maloletého. To predpokladá nie len podrobné a sústavné monitorovanie jeho terajšieho bezprostredného rodinného prostredia a sociálneho zázemia, ale i skúmanie iných aspektov (jeho adaptovanie sa v novej škole, mimoškolské aktivity a pod.), čo vyžaduje priamy kontakt s maloletým, s jeho rodinou, školou a pod. Je logické, že doterajší kolízny opatrovník by to mohol robiť len formálne, a to len prostredníctvom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, pracoviska Sobrance, čiže prostredníctvom novo ustanoveného kolízneho opatrovníka. Poznatky, ktoré ohľadom pomerov maloletého získal do súčasnej doby doterajší kolízny opatrovník sú síce cenné a potrebné, ale vzhľadom na zmenu prostredia maloletého, pre správne rozhodnutie vo veci bude nutné ich doplnenie v naznačenom smere. To sa dá najefektívnejšie a najhospodárnejšie dosiahnuť len tým, že novo ustanovený kolízny opatrovník prevezme predmetnú spisovú agendu, s ktorou sa podrobne oboznámi a šetrenie ohľadom pomerov maloletého aktualizuje. Iný postup by bol nie len formálny, ale najmä neefektívny, čo je v rozpore so záujmom maloletého.

V súvislosti s argumentom otca uvedeným v odvolaní, že Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, pracovisko Sobrance nepovažuje za nestranný a nezaujatý, pretože pracovníci tohto úradu neprešetrili jeho podnet týkajúci sa podozrenia, že zo strany matky dochádza k psychickému týraniu maloletého, odvolací súd uvádza, že síce ide o závažnú skutočnosť, ale sama osebe ešte automaticky neznamená, že v prípade, ak bude tento orgán ustanovený za kolízneho opatrovníka maloletého, že nebude chrániť jeho záujmy, alebo že

bude akýmkoľvek spôsobom negatívne ovplyvňovať objektivnosť súdneho konania a rozhodovania. Ak by takáto situácia nastala i po jeho ustanovení za kolízneho opatrovníka maloletého (a bola by objektívne preukázaná), bolo by to zákonným dôvodom na zmenu kolízneho opatrovníka.

Z uvedených dôvodov preto odvolací súd uznesenie okresného súdu ako vecne správne potvrdil.“

Uznesenie krajského súdu z 5. marca 2008 podľa názoru ústavného súdu nemožno označiť za arbitrárne, resp. neodôvodnené. Krajský súd v ňom poukázal na ustanovenia príslušných právnych predpisov, na základe ktorých skutkový stav danej veci posúdil, ďalej na skutkové okolnosti, z ktorých vo svojom rozhodnutí vychádzal (predovšetkým zmenu pobytu maloletého sťažovateľa). Následne krajský súd v uvedenom rozhodnutí podrobne odôvodnil otázku existencie záujmu maloletého sťažovateľa na zmene ustanoveného opatrovníka, pričom svoju argumentáciu v tomto smere založil na konkrétnych skutkových okolnostiach (predovšetkým na evidentnej potrebe vykonania ďalšieho dokazovania v predmetnom konaní, ktoré písomne inicioval predovšetkým sťažovateľ).

Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí taktiež zaoberal námietkami sťažovateľa predloženými v uvedenom konaní a dospel k záveru, že v danej veci je v záujme maloletého sťažovateľa, aby mu bol ustanovený za opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce.

Odôvodnenie uznesenia krajského súdu z 5. marca 2008 je vzhľadom na zistený skutkový stav a následne právne zdôvodnenie plne zlučiteľné s ústavnými garanciami spravodlivého rozhodovania. Rozhodnutie krajského súdu podľa názoru ústavného súdu poskytuje dostatočne logické zdôvodnenie právneho názoru súdu v súlade účinnými právnymi normami a taktiež skutkových zistení, ktoré viedli krajský súd k práve takémuto rozhodnutiu a odôvodneniu. Ústavný súd poznamenáva, že z judikatúry ústavného súdu taktiež vyplýva, že obsahom pozitívneho záväzku štátu vo vzťahu k právam a slobodám občana je povinnosť podniknúť opatrenia na ochranu práv, ktoré v ústave priznal občanovi,

ale súčasťou pozitívneho záväzku nie je povinnosť dosiahnuť výsledok, ktorý občan žiada od štátu (II. ÚS 8/96, I. ÚS 4/02, IV. ÚS 291/07).

S ohľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že z predloženej sťažnosti ani z k nej pripojeného napadnutého rozhodnutia krajského súdu nevyplýva nič, čo by svedčilo o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti záverov vyvođených označeným všeobecným súdom, a teda o porušení označených práv sťažovateľov, a aj v tejto časti ju odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

II.D K namietanému porušeniu základných práv maloletého sťažovateľa zastúpeného jeho zákonným zástupcom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práv podľa čl. 3 ods. 1 a 4 dohovoru o právach dieťaťa postupom okresného súdu a postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom v súčasnosti Okresným súdom Michalovce pod sp. zn. 4 P 133/08, ako aj uzneseniami krajského súdu z 5. marca 2008 a 6. marca 2008

Zo spisu v predmetnej veci vyplýva, že v namietaných konaniach vystupuje ako zástupca maloletého sťažovateľa ustanovený kolízny opatrovník.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd odkazuje na odôvodnenie tejto sťažnosti uvedené v bode II.A, ktoré platí v plnom rozsahu aj vo vzťahu k maloletému sťažovateľovi.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv maloletého sťažovateľa uzneseniami krajského súdu ústavný súd konštatuje, že podstatou tejto časti sťažnosti je napadnutie ústavnosti a zákonnosti rozhodnutí krajského súdu o procesných otázkach v napadnutom konaní s cieľom zmeniť ich v prospech, resp. podľa predstáv sťažovateľa.

Je nepochybné, že sťažovateľ ako otec maloletého sťažovateľa je jeho zákonným zástupcom podľa § 31 a § 32 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). V prípade stretu záujmov rodičov o deti je však zastupovanie detí rodičmi podľa § 31 ods. 2 zákona o rodine vylúčené; v takomto prípade ustanoví podľa § 31 ods. 3 v spojení s § 60 ods. 1 zákona o rodine príslušný súd dieťaťu opatrovníka, ktorý bude dieťa v konaní (alebo pri určitom úkone) zastupovať (kolízny opatrovník).

Odlišný záujem sťažovateľa od záujmu matky maloletého sťažovateľa v prípade vydania predmetných rozhodnutí, t. j. stret záujmu sťažovateľa so záujmami jeho rodičov, v danom prípade vylučuje oprávnenie sťažovateľa, aby ako zákonný zástupca maloletého sťažovateľa v jeho mene namietal porušenie označených práv rozhodnutiami krajského súdu pred ústavným súdom.

Práve v dôsledku uvedeného stretu záujmov bol v konaniach, v ktorých došlo k vydaniu napadnutých rozhodnutí, maloletemu sťažovateľovi ustanovený kolízny opatrovník. Z tohto postavenia kolízneho opatrovníka následne vyplýva, že len on bol v prípade namietaného porušenia označených práv rozhodnutiami krajského súdu oprávnený realizovať ochranu základných práv a slobôd maloletého sťažovateľa na ústavnom súde ako zástupca maloletého sťažovateľa (m. m. II. ÚS 38/08).

Vzhľadom na tento záver ústavný súd odmietol sťažnosť maloletého sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie označených základných práv rozhodnutiami krajského súdu z 5. marca 2008 a 6. marca 2008 po jej predbežnom prerokovaní ako podanú neoprávnenou osobou podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.E Záver

Na základe uvedených skutočností ústavný súd na predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľov ako celok odmietol.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami, ktoré v nej sťažovatelia nastolili.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2008